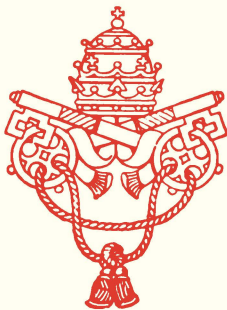

XII. PIUS
**KARÁCSONYI RÁDIÓ-
SZÓZATA**

1 9 4 3

SZALÉZI MŰVEK

Háborús karácsony

Szeretett fiaim és leányaim az egész világon! Immár ötödször ünnepli a kereszténység nagy családja a béke és szeretet ünnepét, mely a halál és a gyűlölet komor hangulatában békíti meg és kapcsolja egybe a szíveket. Ebben az évben is érzi és tapasztalja Betlehem édes üzenete és az emberek önmarcangoló nyers elkeseredése között fennálló engesztelhetetlen ellentét keserűségét és borzalmát.

Szenvedéssel teljesekek voltak az elmúlt esztendő, fegyverek vad csörgése zavarta őket, a lélekemelő karácsonyi harangok azonban halk reményt keltettek és élesztettek, forró és hatalmas vágyakozást idéztek fel a béke után.

Szerencsétlenségünkre a világ még mindig borzalommal szemléli óriási kiterjedésben a harc és rombolás tényét, mely napról napra nagyobb és kegyetlenebb lett, összetörte reményünket, elfojtotta, elnyomta legforróbb vágyakozásunkat.

Valóban, mit is látunk egyebet, mint az ellenségeskedés olyan háborúvá való elfajulását, mely minden korlátot és kíméletet kizár, mintha oly civilizáció apokaliptikus kinövése lenne, melyben a szellem és az erkölcsiség süllyedése lépést tart a technika folytonos haladásával; olyan háborúvá,

mely feltartóztatlanul járja a maga szörnyű útját s oly borzasztó pusztításokra vezet, hogy a mult legvéresebb, legkegyetlenebb lapjai is elhalványulnak mellettük? Rémülettel nézték a népek a pusztítás eszközeinek és művészetének új és mérhetetlen tökéletesedését s egyúttal tanui voltak annak a belső szétesésnek, amely az erkölcsi érzék kihülése és eltévelyedése következtében minden emberi ész elfojtásának s az ész, a szellem elhomályosodásának mélységeibe süllyed egyre jobban alá. Lám, beigazolódtak a Bölcsék Könyvének szavai: „Mindannyiukat egyazon sötétség bilincsei fogták.” (Bölcs. 17, 17.)

A betlehemi Csillag fénye.

A sötét éjszaka közepette azonban felragyog a hívő lelkek előtt a betlehemi csillag fénye, mely mutatja és megvilágítja az utat Ahhoz, akinek teljességéből vettünk mindannyian kegyelmet és igazságot, (Ján. I. 16.), a Megváltóhoz, aki világrajövetelével és egész lényével a béke Fejedelmévé, a mi békénkké lett: Ipse enim est pax nostra. Mert Ő a mi békességünk. (Ef. 2, 14.)

Egyedül Krisztus tudja megfékezni a tévedés és a bűn áldatlan szellemeit, amelyek zsarnoki és lealacsonyító rabszolgaságba kényszerítették az emberiséget és olyan gondolkodásnak, olyan törekvéseknek vették alá, melyet a korlátlan és csillapíthatatlan hatalomvágy kormányoz és ösztökél.

Egyedül Krisztus, aki megváltott bennün-

ket a bűn szomorú zsoldjából, egyedül Krisztus mutathatja meg, egyengetheti számunkra a nemes és rendezett szabadsághoz vezető utat, s ezt a szabadságot igazi jog-érzék és erkölcsi öntudat támogatja és hordozza.

Egyedül Krisztus, akinek vállára kerül a fejedelemség (Iz. 9, 6.), egyedül Krisztus emelhet ki, szabadíthatja fel segítők mindenhatóságával az emberiséget az élet mondhatatlan, szorongató gyötrelmeiből.

Az olyan keresztény, aki Krisztusba vetett hitéből táplálkozik és él, abban a biztos tudatban viszi a világ szenvedéseiből és bajaiból ráeső részt Isten Fiának jászlához, hogy egyedül Krisztus az út, az igazság és az élet. Az ilyen keresztény vígaszt és a világ számára ismeretlen támaszt talál az újszülött gyermek közelségében s ez a támasz bátorságot és erőt ad a kitartásra, a rettenthetetlenségre, hogy el ne gyengüljön, össze ne törjön a kínzó és nehéz megpróbáltatások között.

I. A CSALÓDOTTAKHOZ

Szeretett Fiaim, szomorú és fájdalmas a gondolat, hogy számtalan ember, aki ezen a világon akarja boldogságvágyát kielégíteni, érzi ugyan a csalóka várakozásnak és a gyötrelmes kiábrándultságnak minden keserűségét, de már elvágta a remény útját a maga számára. Az ilyen emberek távol él-

nek a keresztény hittől és nem találják meg többé az utat a jászolhoz és a nagy vígasztaláshoz, amely szomorúságuk közepette is örömmel árasztja el a hit hőseit. Látják, hogy nézeteik épülete, amelybe emberi bizalmukat helyezték s amelyre eszményeiket építették, darabokra tört, de sohasem jutottak el az egyetlen igaz hithez, amely erőt és lelki megújulást adhatott volna nekik. Ebben a szellemi és erkölcsi tapogatózásban nyomasztó szellemi bizonytalanság fogja el őket, és lelküket szorongató határozatlanság állapotában élnek, amelyet csak az tud mélységesen megérteni és testvérien átérezni, akinek megadatott, hogy a természetfölötti hit üdítő levegőjében éljen, az ideigvaló események örvénylő vihara fölé emelkedjék s az örökkévalóságba vesse horgonyát.

Akik a világgazdaságba helyezték bizalmukat.

Az elkeseredettek és csalódottak táborából könnyű kiválasztani azokat, akik a világ gazdasági életének fejlődésébe helyezték bizalmukat. Szerintük csak ez alkalmas arra, hogy testvériségben egyesítse a népet, és az egyre tökéletesedő és kifinomuló gazdasági szervezetben látták az emberi társadalom jólétének és soha nem sejtett haladásának ígérését.

Mekkora tetszéssel és büszkeséggel szemlélték a kereskedelem fejlődését világszerte s a javaknak, a találmányoknak és

termékeknek világrészeket összekötő kicserélését, a tér és idő határait legyőző modern technika terjeszkedésének diadalútját! S ma mit tapasztalnak a valóságban? Csak azt látják, hogy a gazdasági élet a maga szerteágazó kapcsolataival és világot átfogó kötelékeivel, a munka túlzott megosztásával és megsokszorozódásával sok tekintetben hozzájárult az emberiség válságának kiterjesztéséhez és megnehezítéséhez. Ez a gazdasági élet, melyet nem irányított erkölcsi világnézet és nem világosított meg természetfölötti látás, elkerülhetetlenül belebukott az emberi személyiség és a természet méltatlan és lealázó kizsákmányolásába, tehát egyrészt szomorú és félelmetes nélkülözés lett a vége, másrészt pedig gögös és kihívó jólét, veszedelmes és engesztelhetetlen gyűlölet kiválasztottak s nincstelenek között. És ezek a szomorú következmények nem is alkotják utolsó szemét az okok láncolatának, amelyek a mostani mérhetetlen tragédiához vezettek.

Bárcsak félelem nélkül járulnának a tudománynak és a gazdasági élet hatalmának e csalódottjai az Isten Fiának jászolóhoz! Mit mond majd ezeknek a Gyermekek, aki ott született, ott fogadja Mária és József, a pásztorok és az angyalok imádó hódolatát? Kétségtelen, hogy Ő csak önmagának választotta a betlehemi istálló szegénységét, tehát nem ítéli el, nem utasítja el a gazdasági életet, amennyiben az az ember haladásához, fizikai és természetes tökéletességéhez szükséges. Csakhogy a világ Urá-

nak és Teremtőjének maga választotta szegénysége tovább kíséri Őt názáreti munkásságába és nyilvános életének éveibe s ez arra mutat, azt bizonyítja, hogy mennyire fölötte állott Ő, mennyire ura volt az anyagi dolgoknak. Nyomatékosan utal a földi javak természetszerű és lényeges alárendeltségére a lelki élettel szemben, a magasabb kulturális, erkölcsi és vallási tökéletességre, amelyre az eszes, értelmes embernek szüksége van. Azok tehát, akik a társadalom üdvét a világpiac mechanizmusától várták, csalódtak, mert nem urai és parancsolói, hanem rabszolgái lettek az anyagi javaknak, amelyeknek szolgáltak, elválasztván az ember magasabb céljától és öncélúvá torzítván azokat.

Akik a tudományban Isten nélkül keresték boldogságukat

Hasonlóképpen cselekedtek és gondolkoztak a mult többi csalódottjai, akik a boldogságot, a jólétet egyesegyedül az olyan tudományban, kultúrában keresték, amely tudni sem akar a világ Teremtőjéről; előharcosai, követői ők a tudománynak, de nem az igazinak, mely az isteni világosság csodálatos visszfénye, hanem a gőgös tudománynak, mely nem ad helyet a személyes, minden korlátozástól független, minden földi törvény fölött álló Isten kormányzásának s büszkén dicsekszik, hogy a világ jelenségeit pusztán a természet vastörvényei-

nek merev és változhatatlan láncolatával magyarázza.

Csakhogy az ilyen tudomány nem hozhat boldogságot és jólétet. Az ember, aki elszakadt az isteni Igétől, mely által minden lett, elszakadt a szellemi világtól is s nem tudta már követni az eszményeket, a magasabb szellemi és erkölcsi célokat. A szellemi élettől elszakadt tudomány, mely azt képzelte, hogy istentagadásával kivívta teljes szabadságát és önállóságát, ma elnyerte büntetését, mert soha nem hallott szolgaságban sinylődik, midőn olyan utasítások és rendelkezések rabszolgája és szinte gépies végrehajtója lett, amelyek nem számolnak az igazság és az emberi személyiség jogaival. Amit ez a tudomány szabadságnak tartott, az csak megalázásra, lealacsonyodásra vezetett s e trónját vesztett tudomány csak akkor nyerheti vissza eredeti méltóságát, ha visszatér az örök Igéhez, a bölcsességnek oktalanul elhagyott és elfeledett forrásához.

Erre a visszatérésre szólít fel az Isten Fia, aki út, igazság és élet, a boldogság útja, igazság, mely felemel, élet, mely örökkévalóságot ad az embernek. Néma, de sürgető szavával, világrajövetelével éppen ezeket a csalódottakat hívja magához, mert ő nem csalja meg az ember lelkét, hanem ösztönzést ad, hogy Hozzá meneküljön.

II. A HALHATATLANOKHOZ, AKIK ELVESZTETTÉK REMÉNYUKET

Azok mellett, akik mélységes zürzavarban élnek a szociális és szellemi irányzatok, az államférfiak és a tudomány képviselte eszmék csődje miatt, ott áll nem csekélyebb számban az olyan emberek serege, akiknek személyes és egyéni életeszmenyük bukása okoz nyomasztó kint.

Akiknek életelve a munka volt

Nagy számban találunk olyanokat, akik életelvül a munkát, fáradozásuk végső céljával pedig a kényelmes életet tűzték ki s akik e cél eléréséért folytatott küzdelmükben messze elvetették maguktól a vallási szempontokat és nem tartották szükségesnek, hogy létüknek egészséges erkölcsi irányt szabjanak. A háború kitépte őket megszokott kedves foglalkozásukból, mely életük értelme és támasza volt, elszakította őket hivatásuktól és mesterségüktől, úgy-
hogy most rettenetes üresség fenyegeti őket. S ha akadnak is egyesek, akik hivatásuknak szentelhetik magukat, a háború azokra is olyan munka- és életfeltételeket rótt, amelyekben elenyészik minden személyi sajátosság, megszűnik s nem is lehetséges többé a rendezett családi élet, viszont azt a lelki kielégülést sem találják meg, amelyet csakis az Istenben megneemesedett és Isten akarta munka nyujthat.

Munkás testvérek, lépjeteK oda Jézus jászoláhoZ! Ne lássátok oly borzasztónak azt a barlangot, az Isten Fia szállását. Nem véletlenségből, hanem magasabb, titokzatos szándékból csak egyszerű munkásokat találtok ott. Ott látjátok Máriát, a szűzi Csalápanyát és Munkásnőt, Józsefet, a család- atyát és munkást, a pásztorokat, a nyájak őrzőit s végül a bölcseket, akik keletről jöttek: a kézművesség, az éji őrtállás, a gondolat munkásait. Leborulva imádják Isten Fiát, aki tudatos és bájos hallgatásával minden beszédnél ékesszólóbban magyaráz- za mindannyiunknak a munka értelmét és erényét. Mert a munka nem csupán az em- beri tagok értelem- és értéknélküli teljesít- ménye, még kevésbé megalázó szolgaság. A munka Isten szolgálata, Isten ajándéka, az emberi élet ereje és teljessége, mellyel megérdemeljük az örök nyugalmat. Emeljé- tek fel hát és hordjátok magasan fejeteK, munkás testvérek! Nézzétek az Isten Fiát, aki örök Atyjával együtt teremtette és rendezte el a világmindenséget. Emberré lett, mindenben hozzánk hasonló — kivéve a bűnt — midőn pedig felnövekedett, be- lépett a nagy munkaközösségbe s megváltói küldetésében fáradozott és emésztette fel földi életét. Jézus, az emberi nem Meg- váltója, aki létünket és tevékenységünket át- meg átjáró kegyelmével minden becsü- letes munkát, magasabb- és alacsonyabb- rendűt, nagyot és kicsit, kellemeset és gyöt- relmeset, testi és szellemi munkát egyaránt felemel és Isten előtt érdemszerzővé, termé-

szetfölötti értékűvé tesz és e sokrétű emberi tevékenység minden ágát a mennyei Atya egyetlen nagy dicsőítő himnuszává egyesíti.

Akik reményüket a földi élet élvezeteibe vetették

Boldogtalanok azok is, akik elvesztették megálmodott boldogságukba vetett reményüket, melyet csak a múlandó földi élet élvezeteiben kerestek s ezt az életet csupán a testi energiák, a formai és személyes szépség teljességének vagy a jólét és a kényelem bőségének, vagy pedig befolyás és hatalom birtoklásának fogták fel. De ime, ma, a háború forgatagában temérdek sporttereken felnőtt és iskolázott ifjú ereje és szépsége fonnyad el a hadikórházakban és sok fiatalember jár-ke, vonszolja magát nyomorékon, lelkileg vagy erkölcsileg beteg gyászoló hazája utcáin, melynek legszebb városait lőtték egyetlen romhalmazzá a légitámadások és hadműveletek.

Ha pedig a férfiifjúság egy része már elvesztette alkotó- és munkaerejét, akkor az ifjú nemzedék jövőendő édesanyái kényszerülnek minden mértéket és határt felülmúló kemény munkára. Az ilyen megerőltetés viszont megfosztja őket minden képességüktől, amellyel a vérvesztett népnek testben, lélekben egészséges új életet adhatnának, alkalmatlanná teszi őket gyermekek nevelésére, pedig enélkül teljes megsemmisülés fenyegeti a hazát.

A munka és az élet gyötrelmes rendezetlensége, távol Istentől és az Ő kegyelmétől, rossz példák csábító befolyása alatt, biztosan előkészíti a talajt a házassági és családi kötelék végzetes felbomlására, ezért a tisztátalanság járványa ma sokkal nagyobb erővel igyekszik megmérgezni az élet tiszta forrását, mint valaha. Ezekből a fájdalmas tényekből kegyetlen világossággal tűnik ki, hogy míg azelőtt a család és a nép megerősödése számtalan nemzetnek legfontosabb célja volt, ma ijesztő mértékben terjed a testi és a lelki romlás, amelyet csak több nemzedék gyógyító és nevelő munkája lesz képes legalább részben újból eltüntetni. Midőn a háború oly sok ember testét és lelkét roncsolta össze, azokat sem kímélte meg, akik pusztán jólétre és élvezetre szomjaztak. Ezek most némán és zavarodottan állnak a romlás előtt, mely pusztító orkánként tarolta le az ő javaikat is. Vagyonukat, otthonukat tüzzel-vassal semmisítette meg, véget vetett kényelmes, élvezetes életüknek. Jelenük tragikus, jövőjük reménytelen és félelmetes.

Még ennél is szomorúbb jövő fenyegeti azokat, akik hatalom és dicsőség birtoklására törekedtek. Most rémülettel látják a világot átitató vér- és könnytenget, a halmozódó tömegsírokat, melyek ott domborulnak minden világrészen s az óceáni szigeteken: az anyagi jólét pusztulását, a kiváló műalkotások, művészi épületek rombadőlését, amelyeket a civilizált világ örökségének tekinthettünk, a gyűlölet erősödését és

mélyülését, amely egymás ellen uszítja a népeket és elveszi a jobb jövőbe vetett reményt is.

III. A HIVŐKHOZ

A hit vigasza a mai nehéz időkben

Jöjjetek most ti keresztények, ti hívők, akiket kimondhatatlan természetfölötti kötetlenség fűz az érettünk gyermekké lett Isten Fiához! Jöjjetek most ti, kiknek vezére Jézus evangéliuma, tápláléka a kegyelem, a Megváltó kinszenvedésének és halálának gyümölcse! Ti is érzitek a fájdalmat, de megvigasztal a hitetekből fakadó remény.

A jelen szorongatások benneteket is érintenek, a gyilkos háború titeket is sujt és gyötör, megrázza testeteket és lelketeket, javaitokat, házatokat és otthonotokat. A halál szívetekbe markol s megsebzti azt és e sebek nehezen gyógyulnak. Ha távoli, drága sírokra gondoltok, melyeket talán sohasem kereshettek fel, ha eltűnt vagy odaveszett kedveseitekért aggódtok, ha vágyakozva szeretnétek hadifogoly vagy száműzött szeretteiteket magatokhoz ölelni, bizony mindannyian szenvedtek és elszorul szívetek. Közben pedig reátok nehezedik a sötét és bizonytalan jövő, szülőkre és gyermekekre, fiatalokra és öregekre egyaránt.

Mindennap, de különösen ebben az órá-

ban a mi atyái szívünk mély és változhatatlan részvétellel közel érzi magát mindannyiunkhoz, szeretett fiaim és leányaim, kik szenvedtek és szorongatásban vagytok. De hiába minden fáradozásunk, nem tudunk a borzalmas háborúnak egyszerre véget vetni. Nem tudjuk halottaitokat életre kelteni. Nem tudjuk elpusztított otthonokat újra felépíteni. Nem tudunk benneteket teljesen megszabadítani minden aggodalomtól. Még kevésbé van hatalmunkban, hogy kinyilatkoztassuk nektek a jövőt, melynek kulcsa Isten kezében van, mert Ő irányítja az események lefolyását, Ő szabja meg békés befejezésüket is.

Két dolgot azonban megtehetünk s ezt meg is tesszük. Először, amit már eddig is megtettünk s mindig megteszünk, amennyire anyagi és lelki képességeink engedik, enyhítjük a háború gyászos kihatását a foglyokra, a sebesültekre, az eltűntekre, a hajléktalanokra, a nélkülözőkre, a szenvedőkre és szorongatottakra, bármely nyelven beszéljenek, bármely nemzethez tartozzanak is.

Másodszor azt szeretnők, ha a háború szomorú éveiben mindenekelőtt arra a nagy viaszra emlékeznétek, melyet hitünk ad, midőn így tanít: A földi életben a halál és a szenvedés elvesziti fájdalmas keserőségét, ha nyugodt és derűs lelkiismerettel tesszük magunkévá az Egyház megragadó imáját a halotti misében: „Mert híveidnek élete megváltozik ugyan, Urunk, de nem szűnik meg és e földi élet szállásának porráválása

után az égben örök lakóhelyet nyernek. (Halotti prefáció.) A többiek, akiknek nincs reményük, borzalmas szakadék előtt állnak ilyenkor, kezük tapogatózva keres támaszt, de a semmibe nyúl, nem halhatatlan lelküknek, hanem tovatűnt túlvilági boldogságuknak semmijébe. Ti azonban, hála az irgalmas Isten kegyelmének és bőkezűségének, a halál bizonyossága után — „certa mori-endi conditio” — megkapjátok az eljövendő halhatatlanság ígéréteinek — „futuræ immortalitatis promissio” — mondhatatlan isteni vigaszát.

Az ilyen hitből benső nyugalmat, bizakodó erkölcsi erőt meríthettek, mely még a legszörnyűbb szenvedések alatt sem roppan össze. Nagy kegyelem és felbecsülhetetlen előny ez, melyet a Megváltó jóságának köszönhettek, olyan kegyelem és olyan előny, melyet a példás állhatatosság cselekedeteivel kell viszonyoznotok, mely állandó apostolkodást kíván tőletek, honv visszadjátok azoknak bizalmát is, akik azt elvesztették és lelki gyógyuláshoz segítsétek azokat, akik hajótöröttekként már-már elmerülnek a jelen szenvedések tengerében.

Mi a keresztény ember kötelessége a mai nehéz órában?

Az emberiség útja az eszmék mai zürzavarában Isten nélkül, sőt Isten ellen, Krisztus nélkül, sőt Krisztus ellen vezetett. Ezzel nem akarjuk megbántani a tévelygő-

ket, mert ők testvéreink s azok is maradnak.

Szükséges azonban, hogy a kereszténység is gondoskodjék arról a felelősségről, mely a mai megpróbáltatások közepette terheli. Vagy nem tett-e sok keresztény is engedményeket azoknak a hamis eszméknek és irányzatoknak, melyeket az Egyház tanító hivatala annyiszor elvetett?

Minden lanyhaság és emberi tekintettel való helytelen kacérkodás a hit megvallásában; minden kishitűség és ingadozás jó és rossz között a keresztény élet gyakorlásában, a gyermekek nevelésében, a család irányításában; minden rejtett és nyilvános bűn; mindez, és amit még felsorolhatnánk, sajnálatosan hozzájárult ahhoz a szerencsétlenséghez, mely ma megrázza a világot. S kinek van joga egészen büntelennel tartani magát? Ha gondolkoztok magatokról és cselekedeteitekről, ha alázatosan elismeritek erkölcsi felelősségteket, akkor lelketek mélyén érzitek majd, hogy szent kötelességtek az ima és a tett, mellyel lehívjátok, kiesdeklitek Isten irgalmát s ezzel hozzájárultok testvéreitek megmentéséhez, elnyervén számukra a benső békét, melyet csak akkor találhatnak meg, ha újból közelednek a betlehemi barlang szellemi világosságához.

Munkára fel, szeretett fiaim!

Munkára fel tehát, szeretett fiaim! Álljatok csatasorba! Bátorságtok ne csökkenjen, ne álljatok tétlenül a romok között! Menje-

tek és építsétek fel Krisztus új szociális világát!

Ragyog egy csillag, mely a Jézushoz vezető utat mutatta a bölcseknek. A belőle kiáradó szellem mit sem veszített erejéből és a bukott emberiséget gyógyító hatásából. Egykor már diadalmaskodott az uralkodó pogányságon. Miért ne didalmaskodnék ma is, midőn a szenvedések, a csalódások oly sok léleknek mutatják meg a köz- és magánéletben eddig követett út hiúságát és eltévelyedését? Sok gondolkodó ember keres új eszményeket az állam és a társadalom, a magán- és közélet, az oktatás és nevelés számára és szívük mélyén érzik a vágyat, hogy kielégítsék lelkük szükségletét. Bárcsak a ti keresztény életetek példája lenne vezetőjük, bárcsak felrázná őket szeretettől izzó szavatok! Mutassátok meg nekik, hogy míg e világ szépsége múlandó, az igazi élet abban áll, „hogymegismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldöttél Jézus Krisztust.” (Ján. 17, 3.)

Segélykiáltás

A ti szavatokra éledjen fel testvéreitekben újra a mennyei Atya ismerete, aki még a szörnyű nyomorúság idején is bölcs és gondviselő jósággal kormányozza a világot. Hadd érezzék át ők is azt a boldogságot, amely az istenszeretettől izzó életből fakad! De az Isten iránti szeretet egyúttal a felebarát szenvedésével szemben is gyöngéddé, résztvevővé, lelki és anyagi segítségre

késszé, lemondóvá teszi a lelket, hogy mindenki szívében kiviruljon a buzgó és tevékeny szeretet.

Krisztus szeretetének ereje! Itt érezzük szárnycsapásait résztvevő atyai szívünkben, mely mindenki számára egyformán nyitva áll. Ez a szeretet készlet arra, hogy kiáltó szavunkkal igyekezzünk az irgalmasságot, a segítségre kész szeretetet a lelkekbe vésni.

Be sokszor kellett ismételnünk fájó szívvel az isteni Mester kiáltását: „Misereor super turbam”. „Szánom a sereget.” És be sokszor kellett hozzátennünk: „Non habent quod manducent”. „Nincs mit enniök.” (Mk. 8, 2.) Főként akkor mondogattuk ezt, ha a háború pusztította, háború sujtotta vidékekre tekintettünk. És nem volt olyan alkalom, olyan pillanat, hogy fájdalmasan ne éreztük volna az ellentétet a mi korlátozott, segítségre elégtelen eszközeink és azoknak tengernyi szenvedése között, akik könnyörgő hangon, fájdalmas panasszal Hozzánk kiáltottak, eleinte csak messzi országokból, most pedig egyre közelebből.

E nap-nap után növekvő nyomorúság láttára sürgető atyai kiáltással fordulunk a keresztény világhoz segítségért és részvétért: „Ecce sto ad ostium et pulso.” „Ime az ajtónál állok és kopogok.” (Jel. 3, 20.)

És mi nem habozunk az Istentől belénk öntött bizalommal azoknak a népeknek és nemzeteknek emberi és keresztényi érzületéhez folyamodni, amelyeket az isteni Gondviselés eddig megkímélt a háború borzalmainak közvetlen szenvedésétől, vagy

pedig azokhoz, amelyek bár háborút viselnek, körülményeik megengedik, hogy irgalmasságuknak nagylelkű kifejezést adjanak és segítséget nyújtsanak azoknak, akik a harc kegyetlen nyomása alatt, külső segítség híján már most is nélkülözik a legszükségesebbet, a jövőben pedig még inkább nélkülözni fogják.

Az a remény készlet és bátorít bennünket erre a segélykiáltásra, hogy mély visszhangra talál majd a hívőknél és mindazoknál, akikben él még az emberiség eleven érzése. A világháború következtében keletkezett és kiéleződött összeütközések közepette egyre tisztább fényben mutatkozik a gondolatok és a szándékok vigasztaló öszszesimulása. A közös felelősség újjáébredésére gondolunk itt azokkal a problémákkal szemben, amelyek a háború okozta elszegényedésből adódtak. A háborúval járó pusztítás és rombolás parancsolóan követeli az újjáépítést és a segítséget a bekövetkezett károk egész területén. A nem is oly távoli múlt tévedései figyelmeztetésül szolgálnak a gondolkodó és megvilágosodott elméknek s e figyelmeztetés az okosság és emberies érzület nevében nem találhat süket fülekre. A népek és államok szellemi gyógyulását és anyagi megújódását szerves egésznek tekintik s tudják, hogy semmi sem lenne oly végzetes, mintha fertőző góccokat ültetnének a társadalomba, amelyekből holnap újabb pusztulás keletkezhetik. Érzik, hogy a béke, a jog és az egész szervezet felépítésének új rendjében nem szabad ve-

szélyeket felidézni, vagy réseket hagyni, kockára téve a béke tartósságát, nem szabad egyes népekkel az igazságosságnak, a méltányosságnak és a bölcseségnek meg nem felelő módon bánni.

Békevárakozás

Főpásztori hivatalunk pártatlansága kötelez s ehhez szigorúan és hűségesen ragaszkodunk. Ezért azt kívánjuk, hogy szeretett fiaink ne mulasszanak el semmit, ami a megvilágosodott és méltányos igazságosság és testvériség alapelveit az államok boldogulására alapvető kérdésekben győzelemre seítheti. Valóban, bölcs szellemekre és az emberiesség igaz követőire jellemző erény, ha megértik, hogy az emberi méltóságnak és a keresztény öntudatnak megfelelő béke sohasem lehet a kard kemény hatalmi szava, hanem csupán az előrelátó igazságosság és a mindenkivel szemben felelősségteljes méltányosság gyümölcse.

És, habár az ilyen világot megnyugtató béke-várásban tovább is kegyetlenül szenvedtek testben és lélekben a bajok és igazságtalanságok csapásai alatt, szeretett fiaim és leányaim, mégsem szabad holnap beszenyeznetek ezt a békét, nem szabad jogtalanságot jogtalansággal viszonznotok vagy még nagyobb igazságtalanságot elkövetnetek.

Ezen a szent estén szálljon a ti szívetek és gondolatotok a jászolban fekvő isteni Gyermekekhez. Lássátok és szemléljétek, hogy ott, az elhagyott, hideg- és széljárta jászol-

ban mint vesz részt szegénységtekben, nyomorúságtokban Ő, a menny, a föld és mindama javak Ura, amelyekért az emberek hadakoznak. Minden az Ővé s mégis, hány-szor kellett e napokban Neki is elpusztított, beomló vagy veszélyeztetett templomokból és kápolnákból menekülnie. Ott, ahol őseitek áhítata csodás templomokat szentelt az Úr-nak művészi ívekkel és magas boltozattal, ti most, a romok között talán nem is nyujt-hattok Neki már egyebet, csak ideiglenes kápolnában vagy magánlakásokban heve-nyészett szegényes hajlékot. Dicsérünk ti-teket, köszönjük nektek, ti papok és vilá-giak, férfiak és asszonyok, hogy nem ritkán életetek kockáztatásával rejtegettétek, őriz-tétek biztos helyen az eucharisztikus Üd-vözítőt. Buzgóságtokban nem akartátok, hogy újból beigazolódjék, amit Krisztusról mondtak: „Tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadák.” (Ján. 1, 11.) Az Úr tehát nem vonakodott eljönni közéték, a ti szegény-ségtekbe, az Úr, aki jobban szerette Betle-hemet Jeruzsáleemnél, az istállót és a jászlat Atyjának pompás templománál. A szegény-ség, a nyomorúság keserű dolog, de meg-édesíthetitek, ha Istent, Isten Fiát, Jézus Krisztust, az Ő kegyelmét és igazságát áll-hatatosan szívetekben hordozzátok. Ő ve-letek marad, ameddig él szívetekben a hit, a remény, a szeretet, az engedelmesség és az áhítat.

Veletek együtt helyezzük kéréseinket, szeretett fiaink és leányaink a kised Jézus lábaihoz és esedezve kérjük, hadd legyen ez

az utolsó háborús karácsony, hadd ünnepelhesse az emberiség karácsony titkát az újlesztendőben már az igazi keresztény béke fényének ragyogásában és örömeiben.

A békeprogramm alapelvei

Most pedig halljátok mindannyian, kik felelősséget viseltek, mindannyian, kik Isten akaratából vagy engedelmeiből kezetekben tartjátok a népetek és más népek sorsát intéző hatalmat, halljátok a könyörgő „Erudimini”-t, mely ennek az embertelen háborúnak véres és pusztító mélységeiből hatol fületekbe. Borzadást és figyelmeztetést visz mindenkinek, a jövő ítélet és büntetés harsonájának hangját hirdeti mindazoknak, akik süketek az emberiség hangjával, sőt Isten hangjával szemben.

Háborús célkitűzések erők tudatában országokat és világrészeket foghat át. A háborús felelősségnek, a jóvátétel követelésének kérdése arra készíthet, hogy felemeljétek szavakat. Csakhogy a pusztítások, amelyeket ez a világháború az élet minden területén, anyagi és szellemi téren okozott, ma már szörnyű súlyosak és kiterjedtek és féltő, hogy a háború folytatódásával mondhatatlan borzalommá növekednek mindkét hadviselő fél számára s mindazokra, akiket akaratuk ellenére vontak bele a háborúba. Ez a veszély oly komornak és fenyegetőnek tűnik szemünkben, hogy az összes és az egyes népek java, sőt fennmaradása érde-

kében azt mondjuk és kérve kérünk titeket:
„EmelkedjeteK önmagatok fölé, az ítélet és a számítás kicsinyessége fölé, a katonai fölény hangoztatása, a jog és igazságosság egyoldalú beállítására fölé! IsmerjéteK el a kellemetlen igazságokat is s neveljéteK népeiteket úgy, hogy komolyan és erős lélekkel tudjanak azokkal is szembenézni.

Az igazi béke nem az erőviszonyok számtani eredménye, hanem végső és legmélyebb értelmében erkölcsi és jogi cselekedet.

A valóságban nem lehet békét kötni némi erőszak alkalmazása nélkül és a békekötés lényegéhez tartozik, hogy helyes mértékben bár, de hatalomra támaszkodjék, ám ennek a hatalomnak voltaképeni feladata — ha erkölcsileg is helytálló akar lenni — az, hogy a jog védelmét, nem pedig nyirbálását és elnyomását szolgálja.

Talán nem is akadt még az emberiség történetében olyan óra, mint ez; magában rejti a hatalmas és jótékony haladásnak, de egyúttal a végzetes mulasztásoknak és tévedéseknek lehetőségét is.

És ez az óra parancsolóan követeli, hogy a háborús célokat s a békeprogramot a legmagasabb erkölcsi érzület diktálja. Végső céljuknak csak a hadviselő népek közt megszilárduló megértés és egyetértés művét tekinthetik. Ez a mű lehetővé teszi minden, a többi államokkal való kötelező kapcsolatának tudatában lévő nép számára, hogy méltó módon, önmaga megtagadása vagy elpusztítása nélkül csatlakozhassék a világ

eljövendő megújulásának és újjáépítésének munkájához.

Ne kívánjátok a népek családjának egyetlen, mégoly kicsiny és gyenge tagjától sem, hogy lemondjon lényeges jogairól és életszükségleteiről, hiszen ezt ti is megvalósíthatatlannak tartanátok, ha a ti népekre alkalmaznák.

Adjátok vissza minél hamarabb a békét az elgyötört emberiségnek, mert csak a béke állíthatja helyre az emberi nem becsületét önmaga és a történelem előtt. Olyan békét adjatok, melynek bölcsőjénél nem villámlik a bosszú lángja, a visszafizetés féktelen ösztöne, hanem ahol a világeközöségnek a világ szenvedéséből sarjadt új lelki hajnalpirja dereng. Olyan közösségi szellemet adjatok, mely a keresztény hit nélkülözhetetlen isteni erejére támaszkodva, egyedül képes az emberiséget e szörnyű háború után a téves alapokon épülő s ezért rövidéletű és csalóka béke veszedelmétől megóvni."

Ettől a reménytől lelkesítve atyai szívünkben küldjük nektek, szeretet fiaink és leányaink, először is azoknak, akik különös fájdalommal érzik a háború szorongatását és kínjait és szükségük van az isteni vigaszra s nem utolsó sorban mindazoknak, akik felszólításunkhoz híven megnyitják szívüket a tevékeny és irgalmas szeretetnek vagy mint a népek sorsának intézői, hajlandók azoknak a béke olajágával nyugalmost visszadadni, gazdag mennyei ajándékok zálogául apostoli áldásunkat.

**Concordat cum originali. Carolus Sztikay S. S. censor
dioecesanus.**

**Imprimatur No. 1315/1944. Vaci, die 6-a Martii 1944.
† Josephus Episcopus Vaciensis.**

